

SECTION 14

SOCIOLOGICAL SCIENCES

УДК 316.613.4:159.923

Мірошкіна Н. В.

к. філос. н.,

старший викладач кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет

ДОВІРА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ

Важливим фактором розвитку сосунків між людьми є довіра. Довіру в міжособистісних стосунках можна визначити як віру в те, що партнер по відношенням буде вести себе порядно та не має наміру причинити шкоди [1]. Довіра не тотожна впевненості та виступає саме як віра в певну очікувану поведінку партнера, як генералізоване сподівання на те, що інша людина буде поводити себе відповідно до соціальних та морально-етичних норм, навіть в ситуації, коли поведінка не може бути проконтрольована. Довіра, яку викликає до себе партнер або організація – це соціальний капітал.

Для виникнення довіри повинна відбутися сукупність умов. Серед них: наявність певної ситуації, яка містить елементи невизначеності, оптимістичні сподівання відносно партнерів по ситуації взаємодії, залежність суб'єкта довіри від партнера, добровільність взаємодії, відсутність контролю.

Довіра проявляє себе як емоційна установка, оптимістичне відношення до партнера, до його доброї волі, к здатності приносити благо. Недовіра, навпроти, несе в себе підозру і є деструктивним для відносин.

Потреба в довіри виникає в ситуаціях невизначеності, наприклад, в ситуації коли ми мало знаємо про партнера по взаємодії, не можемо визначити ступень його порядності, професіоналізму тощо. В такому випадку довіра з'являється як результат вибору на підставі оцінки відкритості та партнера по взаємодії, часто основою довіри може виступати презумпція моральності, яку запропонував І. Кант.

Довіра потребує підстав. Дуже часто ступень нашої довіри до людини визначається не нашим особистим знайомством з нею, а тим соціальним статусом, який належить людині, найчастіше це професійний статус (наприклад, довіра до лікаря). Така довіра може ґрунтуватися на соціальних практиках, формальних та неформальних нормах, ділової культури організації, яку представляє контрагент. Таку підставу довіри називають інституційною. Підставою для довіри може бути минулий досвід взаємодії, коли людина не підвела, проявила себе порядно, створила позитивне враження в момент

взаємодії. Тут як форма соціального капіталу виникає емоційна довіра. Раціональна довіра виникає на впевненості, що партнерові не вигідно вести себе непорядно, бо тоді він втратить свій соціальний капітал. Раціональна довіра включає в себе впевненість в тому, що об'єкт довіри здатний виконати ті зобов'язання, що він на себе бере. Впевненість народжується зі здатності контрагента відповідати рольовим очікуванням[2].

Сприйняття людьми надійності інших людей та бажання вступати у відношення довіри в більшій мірі залежать від досвіду взаємодії, який дозволяє надати оцінку установкам, намірам та мотивам інших людей.

Соціальна довіра розкривається як інституціональна довіра. Така довіра, залишаючись соціальним ресурсом особистості, яка викликає її, одночасно виступає як відчуження від конкретної людини, це узагальнена довіра, яка існує в суспільстві. Соціологи кажуть про довіру системі, коли мова йдеться не про довіру конкретним людям, а про довіру деперсоніфікованим ролям.

Довіра формується по відношенню до конкретного партнера по соціальній взаємодії, тобто воно носить вибіркового характер. Міра довіри визначається ходом попередньої взаємодії з даним партнером або тотожними взаємодіями з іншими партнерами. Коли конкретна довіра сформувалася, вона розпочинає виконувати функцію ресурсу в міжособистісних взаємодіях. Наприклад, якщо між партнерами-комерсантами склалося достатньо висока ступень довіри то це виступає їх соціальним ресурсом: спрощує діяльність, підвищує прибутки, оскільки недовіра збільшує витрати (витрати на страхування, на збір інформації про контрагента, залучення третьої сторони для участі в правочині).

Таким чином, довіра як соціальний ресурс визначає якість взаємодії та її результат.

Список літератури

1. Н.М. Василець. Довіра як підґрунтя толерантності у психолого-педагогічній взаємодії. *Науковий Вісник львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 114-121. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/psychology/article/view/506>
2. Дронова В.І. Довіра як предмет філософського дискурсу. *Філософія. Людина. Сучасність*. 2017. С. 19-22. URL: <https://jphmm.donnu.edu.ua/article/view/3419>